

Budget 2025 – 2027 Melleruds kommun

Innehåll

- Gemensam ekonomisk/politisk plattform 2025 – 2027 Melleruds kommun Socialdemokraterna och Vänsterpartiet
- Bilaga gemensam ekonomisk/politisk plattform
 - Alternativ till samarbetspartiernas besparingsåtgärder driftsbudget 2025 – 2027
 - Alternativ till samarbetspartiernas Investeringsplan 2025 – 2029

Gemensam ekonomisk/politisk plattform 2025 – 2027 Melleruds kommun Socialdemokraterna och Vänsterpartiet

Som del av den politiska oppositionen under mandatperioden lägger vi fram en gemensam ekonomisk/politisk plattform inför 2024-05-23 och kommande behandling i kommunstyrelse och kommunfullmäktige.

Våra två partier kommer dessutom var för sig att lägga fram egna reservationer som kompletterar plattformen.

Plattformens uppbyggnad består av ett antal rubriker som kompletteras med kommenterande text.

ALLMÄNT

Tidsplan: Med tanke på de osäkra förutsättningarna föreslår vi två partier att kommunfullmäktige i juni 2024 endast fastställer ramar för drift 2025 - 2027 och investeringar 2025 – 2029.

De definitiva ramarna, samt detaljbudget från respektive förvaltning, 2025 – 2027 beslutas av kommunfullmäktige i december 2024, med statsbudget och aktuella prognoser kring bl.a. inflation, räntor, personalomkostnadspålägg och annan uppdaterad information som underlag.

Under perioden 2025 – 2027 föreslår vi två partier att möjlig revidering av budget regelbundet införs i samband med redovisade prognoser och halvårsbokslut. Orsaken är att förutsättningar både inom kommunen och i vår omvärld förändras så snabbt och systemet med tilläggsbudget är ryckigt och svårt att överblicka.

Befolkningsprognos: För 2025 - 2026 gör vi två partier samma bedömning om minskad befolkning som finns i budgetförslaget. Däremot anser vi att det är angeläget att en samlad politisk majoritet inom kommunen eftersträvar ett politiskt mål där den negativa befolkningstillväxten har vänt från år 2027. För att lyckas krävs att Melleruds befolkning håller nivån med hjälp av inflyttning av utrikes födda, precis som de senaste åren. Viktigt att Mellerud behåller sin position i befolkningsfrågan jämfört med övriga Dalslandskommuner. För att lyckas behöver vi ta rätt politiska beslut, främst kring ytterligare förbättring utifrån den föreslagna strategin "Social hållbarhet i Melleruds kommun". I slutändan handlar det om att få alla som vill och kan bosätta sig i Melleruds kommun, oavsett härkomst.

Resultatnivån: För 2025 – 2027 ska vi eftersträva en resultatnivå om 2%, men det måste tyvärr finnas en ventil för lägre resultatnivå och/eller i nödfall använda delar av vår resultatutjämningsreserv. Främst gäller det för budgetåret 2027, men även 2025 har sina utmaningar. Att det krävs denna vidsyn beror främst på att nuvarande regering tydligt markerat att framför allt de generella statsbidragen till kommuner och regioner inte kommer att prioriteras under resten av mandatperioden. Vi är angelägna om att arbeta bort det som kan ses som strukturella, återkommande underskott och att rätt budget från början ska vara en tydlig målsättning. Partierna är överens om att ett sådant beslut ställer tydliga krav på budgetdisciplin och att risker för oväntade händelser som påverkar kommunens ekonomi ska minimeras.

Skattesats: Vi ser inga möjligheter att sänka den kommunala skattesatsen under 2025 – 2027. *Ambitionen ska vara oförändrad skattesats* eftersom vi redan har en hög nivå, men i ett mörkt scenario för utvecklingen kan inte behovet av en mindre skattehöjning helt uteslutas.

DRIFTSBUDGET 2025

INTÄKTER

Skatteintäkter: Vi två partier anser att de beräknade skatteintäkterna saknar ett mer försiktigt och något mörkare scenario än det nu föreslagna. Vi ser ingen fördröjd effekt av lågkonjunktur, utan en kurva med ständigt stigande skatteintäkter. Vi använder SKRs prognoser fullt ut, men bör ha en beredskap för ett scenario där kommunens skatteintäkter ökar i långsammare takt. Befolkningsminskning, arbetslöshet bland unga och ännu okända omvärldsfaktorer oroar oss två partier.

Vi anser att alternativa beräkningar som tar höjd för att utvecklingen blir sämre under perioden bör arbetas fram.

Statsbidrag: Redan 2023 ser vi tydligt att nämndernas riktade statsbidrag minskar och det finns inga tecken på så kraftiga höjningar av det generella statsbidraget så att det kan kompensera bortfallet. Tvärtom förtydligar nuvarande regeringsunderlag att både generella och riktade statsbidrag kommer att plana ut eller till och med minska i omfattning under de aktuella åren.

Tillföra egna intäkter: Regelverket för kommunens resultatutjämningsreserv anger tydligt att syftet är att kunna utjämna skillnader mellan hög- och lågkonjunktur. De goda åren 2020 - 2022 har ökat kommunens soliditet så att denna kan säkerställas på en nivå om 22% under perioden. Om vårt scenario för intäkter blir sämre än det som anges i budgetförslaget anser vi två partier att 2% målet kan pausas på samma sätt som sker under 2024. I ett ännu mörkare scenario anser vi två partier att vår reserv kan aktiveras redan i budgetprocessen. Att reflexmässigt lägga ut allmänt hållna sparbetning är ett arbetssätt som vi behöver komma bort ifrån. Däremot anser vi två att det är bra politik att försöka komma så rätt som möjligt redan i budgetprocessen så att vi kan undvika att behöva använda reserven i efterhand för att justera ett underskott i årsboksluten.

Utgifter: Vi två partier anser att siffran för den totala verksamheten ökar i den takt som prognostiserade intäkter medger. Dessa prognoser utgår från föregående års budgetbeslut och tar ingen hänsyn till de underskott som redovisats, framför allt för socialnämnden. Vi två partier anser att vi måste ta fram betydligt tydligare underlag med konsekvensbeskrivningar kring medborgarnas verkliga behov av service som grund. Strategin "Social hållbarhet" är en bra grund för att börja arbeta mer efter verkliga behov och på sikt gå ifrån systemet med föregående årsbudget som underlag för prognos för kommande utgifter. Vi två partier anser att kommunen ska eftersträva att budgetera realistiskt efter framtida tänkbara händelser som är erfarenhetsbaserade. Vi behöver ta höjd för sådana händelser och minimera överraskningar.

Alternativa besparingar: De senaste årens besparingar har främst inriktats på besparingar direkt i verksamheter som arbetar med brukare, elever osv. Under samma period har vakanshållning av tjänster varit en metod att spara. Vi två partier föreslår att under den kommande treårsperioden ska fokus på besparingar och genomlysningar ligga på personal som jobbar indirekt, dvs chefer, ledare och administrativ personal. Samma hänsyn ska självklart tas, som när personal arbetar direkt i verksamheten och behoven där granskas och effektiviseras.

Ett nyckeltal för personalomsättning bör tas fram och brytas ner på olika verksamheter och enheter. Ett mål för minskad personalomsättning, samt vilka åtgärder som krävs arbetas fram.

Den ekonomiska delegationen inom styrelser och nämnder ses över för att öka kostnadskontrollen.

1% i resultat: 2025 ger ett litet ökat utrymme jämfört med minoritetens och SDs förslag. Dessutom bör de intäkter vi tillför ge bättre förutsättningar för att undvika smärtsamma besparingar i kommunens erkänt goda samhällsservice. Våra barn och äldre ska prioriteras och inte huruvida verksamheten är lagstyrd eller ej.

Finansiering: Eftersom vårt förslag anger scenario för lägre resultat, eller i det mörkaste alternativet ett beräknat underskott behöver vi aktivera kommunens Resultatutjämningsreserv. I båda dessa lägen påverkar det utrymmet för kommunens investeringar, där vi anser att en mer försiktig hållning är nödvändig oavsett.

INVESTERINGSBUDGET 2025 – 2029

Intäkter: Eftersom vi prognostiserar ett eventuellt resultat för driften lägre än 2%, minskar utrymmet för finansierade investeringar de båda åren. Den nu föreslagna investeringsplanen behöver därför revideras och flera investeringar skjutas fram några år i tiden.

Låneutrymmet får anpassas efter att även lån till driften finns med i prognoser. Det utrymmet som finns kvar inom ramen för gällande lånetak bör användas för satsningar där vi kan uppnå i det närmaste politisk enighet.

Utgifter: Vi två partier anser att barnen och ungdomar ska prioriteras trots det ansträngda läget och vi ser det som högsta prioritet för två långsiktigt hållbara investeringar. Det handlar om projektering och bygget av en modern förskola i centrala Mellerud som ersätter äldre och provisoriska lösningar. Det handlar om att bygga om Rådaskolan så att den blir ändamålsenlig och framtidsinriktad. Dessa investeringar är lika viktiga som det var att bygga vårt fina äldreboende Ängenäs. Vår förhoppning är att vi kan uppnå politisk enighet i kommunfullmäktige bakom en sådan prioritering.

Projekt och olika satsningar som vi tyvärr kommer att behöva skjuta upp några år är ytterligare utbyggnad av vår turism (tex Vita Sannar) och sådana satsningar som inte direkt handlar om nödvändigt underhåll och uppdatering av kommunens befintliga värden.

Avgiftsfinansierade investeringar: Bör ses över i särskild ordning eftersom det är angeläget att inte kommunens avgifter kan användas som en slags regulator för kommande investeringsbehov. Med nu föreliggande förslag inom främst nyproduktion med gator och Va anges ett lånebehov på totalt 235 miljoner kronor. Vi två partier ser det som angeläget att investeringar sker både för att skydda befintliga anläggningstillgångar och skapa nya förutsättningar för kommunens utveckling. Att i ett läge där vi har SCB siffror om kraftigt vikande befolkning är det nödvändigt att noga väga varje särskild investering i nuvarande anläggningstillgångar, innan vi satsar på nya områden. Att satsa 235 miljoner som ska betalas tillbaka av kommunens invånare via taxor bör noga övervägas anser Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Slutligen: Förslaget till gemensam ekonomisk/politisk plattform kompletteras med konkreta förslag för drifts- och investeringsbudget 2025 – 2029.

(Se särskild bilaga med yrkanden om avslag)

För Socialdemokraterna

Michael Melby

För Vänsterpartiet

Pål Magnussen

Bilaga gemensam ekonomisk/politisk plattform

Alternativ till samarbetspartiernas besparingsåtgärder driftsbudget 2025 – 2027

Kommunstyrelsen KSF

Det socialdemokratiska alternativet utgår ifrån samma ram som minoritets/majoritetens förslag. Vi ser att vi har en politisk enighet kring att Friskvårdsbidraget återförs efter att ha tagits bort 2024. Vi är positiva till att satsa medel på detaljplaner, främst för bostadshus med syfte att det ska finnas attraktiv byggbar mark. Vi reflekterar över behovet jämfört med när ÖP togs fram och den siktar på 11 000 invånare. Finns det någon anledning att fundera med tanke på helt förändrat befolknings läge, där prognoser visar att kommunen kan ha under 9 000 invånare redan 2025?

Förfogandeanslaget ökar kraftigt igen efter att ha dragits ner 2024. Vi Socialdemokrater menar att en del av de saker som har avsättning här redan i budgetprocessen bör kunna föras till respektive nämnd/förvaltning. Ett exempel i år är de 2 miljoner kronor som föreslås destinerat till skolan, där vi menar att anslaget bör läggas till KUN för avgörande. Ett förfogandeanslag ska i första hand syfta till att vara en buffert för svårplanerad angelägen kommunal verksamhet.

Åtgärder vi reserverar oss mot:

<i>Trygghetsvärdar</i>	<i>700 tusen</i>
<i>Språktest</i>	<i>100 tusen</i>
<i>Allmän besparing</i>	<i>830 tusen justeras till 330 tusen</i>
<i>Förfogandeanslaget</i>	<i>3 755 tusen justeras till 3 000 tusen</i>

Åtgärder vi Socialdemokrater vill satsa på:

<i>Lokal Melleruds del av Det goda livet</i>	<i>755 tusen</i>
<i>Riktad språkutbildning via HR till nämnd</i>	<i>300 tusen</i>

Totalt innebär det Socialdemokratiska förslaget att ramen blir oförändrad, men innebär ett minskat förfogandeanslag.

Preliminär ram för KS – KSF 2025 fastställs till: 75 151 tusen sek

Kommunstyrelsen SBF

Det Socialdemokratiska alternativet noterar att både den finansiella kompensationen för genomförda investeringar och fastighetsunderhåll har återförts enligt vårt förslag från 2024.

Vi anser dessutom att den allmänna besparing på 370 tusen kronor som ingår i minoritets/majoritetens förslag ska utgå. Vår bedömning är att verksamheten ska anpassas löpande efter behov och förutsättningar enligt förvaltningschefens redovisningar. På annan plats beskriver vi att vi i princip är mot att ta beslut om ospecificerade besparingar som bygger på effektivisering helt utan beskrivningar och konsekvenser.

Åtgärder vi reserverar oss mot:

Allmän besparing 370 tusen utgår

Förslaget innebär utökar ram med 370 tusen sek

Preliminär ram för KS – SBF fastställs till: 35 353 tusen sek

Kultur- och utbildningsnämnden, KUN

Kulturen har under många år varit en del av Melleruds kommuns profil. Kulturen har både gett ett mervärde för kommunens egna invånare och bidragit till att locka besökare, på sikt kanske presumtiva inflyttare. Både Kulturbruket och Dalshalls konstmuseum lockar årligen många "utsocknes", och Kulturbruket har sedan det startades skapat ett rykte som en av de finaste scenerna i Västsverige när det gäller musik och annan scenkonst. Kulturbrukets regi ska, enligt kommunens ambition vara att, alla elever varje år får möta professionell kultur.

Biblioteket har högt anseende och goda besökssiffror, och Kulturskolan har ständig kö till sin verksamhet.

Under 2023 och 2024 har kulturdelen av KUNs verksamhet fått vidkännas kraftiga neddragningar. Detta har lett till att ambitionen att alla elever varje år ska få ta del av professionell kultur inte längre kan uppfyllas. Kulturskolan har tappat en tjänst vilket innebär att färre elever kan ta del av verksamheten. Biblioteket håller från och med januari 2024 stängt på lördagar, vilket innebär att föräldrar tillsammans med sina barn göra ett besök för att låna böcker kraftigt försämrats, ett problem när läsförmågan hos barn och ungdomar sjunker. Den kraftiga minskningen av Kulturbrukets programinslag och neddragningen av teknikertjänsten från 50 till 30% har inneburit ett urvattnat utbud. Dessutom räcker teknikertjänsten inte till för både stöd till föreställningar och att underhålla Sparbanksalongens ljud- och ljusutrustning.

Från Socialdemokraternas och Centerpartiets sida i nämnden föreslår vi därför att nämnden i sitt yttrande över de föreslagna budgetramarna för 2025 äskar på ett tillskott på minst 500 tusen kronor, öronmärkt för Kulturbrukets verksamhet, inklusive kulturgarantin. Vi ser detta som ett första steg att återställa kulturens plats i kommunen.

Vi reserverar oss till förmån för följande satsning

Kulturbrukets uppdrag: 500 tusen tillförs KUNs budgetram

Förslaget innebär utökad ram med 500 tusen sek

Preliminär ram för KUN fastställs till: 264 160 tusen sek

Socialnämnden, SN

Vi Socialdemokrater och Vänsterpartister vill se En organisation för kvalitetssäkring av den nära vården och omsorgen i vardagen. Vi ökar ramen med 5,3 miljoner för att säkra kvaliteten i äldreomsorgen 2025.

Vi kan inte acceptera det politiska styrets organisatoriska försök med centraliserad bemanningsplanering och schemaläggning, då det varken säkerställt en god bemanning eller kostnadseffektivitet, kostnaderna för outnyttjade ”resursspass” uppges vara 6 miljoner 2023.

Vi prioriterar det verksamhetsnära vardagsarbetet och anpassar styrning och ledningsorganisationen till behoven i Melleruds kommun.

Vi återför ansvaret för bemanningsplanering och schemaläggning till de chefer som finns närmast dem som arbetar med våra äldre. Dessa nära chefer och ledare som kan verksamheten i vardagen och känner personalen är de som bäst kan säkra rätt kvalitet i omsorgsinsatser och bemötande såväl som fungerande arbetsscheman och rätt bemanning.

Vi Socialdemokrater och Vänsterpartister vill med detta ta första steget 2025 för att åter bygga ett starkt varumärke för Melleruds äldreomsorg. Det andra steget är ett starkt fokus på att lyckas behålla våra duktiga och erfarna medarbetare med rätt kompetens för att säkra en kostnadseffektiv välfärd och omsorg. Det tredje steget är att systematiskt rekrytera och utbilda nya välfärdsarbetare.

Vi yrkar avslag på det politiska styres ospecificerade sparförslag om 3,3miljoner. Vi accepterar inga otydliga direktiv om besparingar som kan drabba våra äldre, våra omsorgstagare eller våra välfärdsarbetare.

Vi yrkar på att Socialnämndens ram utökas med 5, 3 miljoner i en specificerad insats för att säkra kvaliteten i äldreomsorgen

- Helt omtag av Heltidsresan (Hållbar bemanning med heltid som norm) med målet ”Hållbar bemanning med heltid och hållbart arbetsliv som norm” dvs alla anställda som väljer heltid ska ha arbetsscheman med tillräcklig återhämtning för att orka arbeta 100% fram till pensionen. Grundbemanningen utökas till tjänstgöring 2 av 5 helger på frivillighetens grund.
- Minutstyrning avvecklas, tillitsbaserad styrning implementeras, schemaläggning hos varje chef
- Fortbildning av redan anställd personal i svenska språket och yrkesutbildning

Vi yrkar på ett eget specificerat sparförslag inom ledning och administration om 3,0 miljoner, då vi anser att den kostymen är för stor och att dessa medel i stället behövs i insatsen för att stärka kvaliteten i äldreomsorgen:

- Anpassning av styrnings och ledningsorganisationen till Melleruds kommuns behov
- Minskad administration samt avveckling bemanningsenhet
- Minskad sjukfrånvaro och sänkta lokalkostnader

Åtgärder vi reserverar oss mot till förmån för eget förslag:

Allmän besparing 3 300 tusen kronor utgår

Till förmån för eget förslag om:

Alternativ specificerad besparing 3 000 tusen kronor eget alternativ

Ramen ökas med 300 tusen kronor

Vi reserverar oss också till förmån för följande satsning

Säkra kvaliteten inom Melleruds äldreomsorg 5 300 tusen kronor tillförs

Ramen ökas med 5 300 tusen kronor

Förslaget innebär utökad ram med 5 600 tusen kronor

Preliminär ram för SN fastställs till: 324 044 tusen kronor

Byggnadsnämnden

Förslaget innebär att Socialdemokrater och Vänsterpartister är eniga med övriga partier i majoritets/minoriteten och BN ram fastställs till: 253 tusen kronor

Mellbo

Vi Socialdemokrater i styrelsen konstaterar att bolaget har en hygglig ekonomisk situation inför budget 2025 och styrelsen är helt enig kring budgetförslag 2025.

Dalslands Miljö- och Energinämnd

Länsstyrelsen påtalar vid sin granskning under våren 2024 av DMEK:s tillsynsarbete på Miljöbalkens område att kostnadstäckningsgraden för DMEK är låg jämfört med andra kommuner. Detta har inte minst drabbat strandskyddstillsynen, vilket Länsstyrelsen menar är olyckligt med tanke på att Dalsland i hög grad präglas av vattendrag och stränder, vilka också är ekonomiskt viktiga för kommunerna både ur turistsynpunkt och avseende samhällsbyggnad. Det är också ett faktum att företag som Think Pink med fördel etablerar sig i områden där miljötillsyn inte är prioriterad. Miljöbrottslighet har visat sig vara en mycket lönsam affär för oseriösa företag som ser möjligheter att profitera på avfallshantering.

Även på livsmedelsidan är kostnadstäckningsgraden låg vilket dessutom inte är förenligt med gällande lagstiftning, där det stadgas att livsmedelstillsyn ska ha full kostnadstäckning. Så långt den avgiftsfinansierade delen av förbundets arbete.

Kommunens bidrag till DMEK är driftbidraget, vilket ska finansiera DMEK:s arbete med strategiska frågor. Vi konstaterar att den senaste höjningen av driftsbidraget gjordes 2020. Sedan dess har ingen uppräknings skett vilket i praktiken innebär att DMEK får allt mindre budget för sitt arbete med strategiska frågor när man tar hänsyn till inflationen under perioden.

Ett par tankeexperiment kan göras: Om verksamhetsutövarna inte betalar mer än under 50% för vad tillsynen kostar i nedlagd tid och resor så måste detta finansieras på annat sätt, nämligen genom att pengar tas från driftbidraget. Det innebär att skattebetalarna subventionerar tillsynen för verksamhetsutövarna. Det kan tyckas vara rimligt, men frågan är i vilken grad. Om driftsbidraget inte heller ökar i takt med DMEK:s kostnader avseende löner med mera, innebär det att icke avgiftsbelagd tillsyn, såsom strandskyddstillsyn, med nödvändighet inte kommer att utföras i den omfattning som skulle säkerställa att strandskyddsbesluten efterföljs.

Vi Socialdemokrater vill ha en delvis ny inriktning, men vill i denna budgetreservation inte yrka på några specifika höjningar av avgifter och anslag utan att DMEK först har fått ett uppdrag att inkomma med underlag och förslag.

Vi anser att den framtida inriktningen ska vara att Mellerud och Dalsland ska ha ett livskraftigt Miljökontor, som har resurser att arbeta för ett Mellerud och Dalsland där friska vattendrag är ett kännetecken, där vårt jord- och skogsbruk ska ge god avkastning med en för miljön acceptabel belastning, samt att vi håller den växande avfallsbrottsligheten borta från våra vackra marker.

Summering driftsbudget 2025 i siffror styrets förslag jämfört med S och V

Område	S-V skillnad
Kommunstyrelsen KSF	0
Kommunstyrelsen SBF	300 tusen kronor
Kultur- och utbildningsnämnd KUN	500 tusen kronor
Socialnämnden SN	5 600 tusen kronor
Summa utökad ram S och V	6 400 tusen kronor

Utifrån minoritets/majoritetens förslag föreslår S och V ett förändrat resultatmål för 2025 till 1%-1,5% inför beslut om preliminär ram i juni 2024, slutligt justerat.

För den del som behandlar drift 2025 yrkar Socialdemokraterna och Vänsterpartiet på avslag med reservation för eget förslag enligt ovan.

Bilaga gemensam ekonomisk/politisk plattform

Alternativ till samarbetspartiernas Investeringsplan 2025 – 2029

Vi Socialdemokrater och Vänsterpartister anser att föreslagen investeringsplan bör återremitteras med följande uppdrag:

- Ta fram ett justerat underlag som tydligt minskar takten på investeringar, tar större hänsyn till befolkningsminskning, det stora lånebehovet på Va delen och med en tydlig prioritering där vi följer kommunens fastställda fullmäktigemål, att satsa på barnen och barnens familjer.
- I det reviderade underlaget vill vi Socialdemokrater och Vänsterpartister att ganska många förslag behöver senareläggas, men att vi tack vare våra mål och andra omständigheter bör tidigarelägga några investeringar.
- Den beslutade intagsledningen för framtida dricksvatten finns inte med i underlaget, trots att vi uppfattat besked om att detta inte kan verkställas före 2025. Det bör redas ut.
- En återremiss bör beskriva ett helhetsgrepp om lånebehov och investeringar på Va delen, satt i perspektiv på hela kommunens ekonomiska situation och med en prognos för tänkta taxor från 2028 om hela förslaget genomförs.

För att förtydliga vår politiska inriktning ytterligare tar vi upp några konkreta exempel:

Investeringsprojekt som bör tidigareläggas

Projekt	Tid	Tidigareläggs till
Ersättning/ny förskola	27-29	25-27
Rådaskolan renovering	27-28	26-27
Rådahallen renovering	28-29	26-27
Kommunhuset renovering	27-28	26-27

Investeringsprojekt som kan/bör senareläggas

Projekt	Tid	Senareläggs till
Vita Sannar camping	26-27	28-29
Östra Järn	25	27
Utbyggnad VA Sjöskogen	26	28
Utbyggnad väg Sjöskogen	27	29

För Investeringsdelen yrkar Socialdemokraterna och Vänsterpartiet på återremiss.